

АВТОБІОГРАФІЧНИЙ ДИСКУРС ТВОРЧИХ МОВНИХ ОСОБИСТОСТЕЙ

У сучасному мовознавстві спостерігається широке антропоцентричне наповнення сучасного лінгвістичного простору. Однією з центральних проблем є питання мовної особистості (Ю.М. Караулов, О.М. Шахнарович, П.В.Зернецький, О.О. Пушкін, С.О. Сухих). Важливим напрямом у вивченні цього феномену є аналіз дискурсу окремих типів мовної особистості і представників певних соціальних груп (О.І. Дев'ятайкін, В.І. Карасик, О.Б. Сиротиніна).

В нашій роботі під *мовною особистістю* розуміється особистість, виражена в мові (текстах) і через мову, реконструйована в своїх основних рисах на базі мовних засобів [1, с. 38].

Під *творчою мовною особистістю* ми розуміємо творчу особистість як носія мови у його здатності здійснювати мовленнєву діяльність, як комплекс психофізіологічних якостей індивіда, який дозволяє продукувати та сприймати висловлення [2, с. 65]. Це – сукупність особливостей вербальної поведінки творчої людини, що використовує мову як засіб спілкування, узагальнений образ носія культурно-мовних і комунікативно-діяльнісних цінностей, знань, установок і реакцій [3, с. 3].

Філологічне дослідження особистості передбачає звернення до продукovanого нею дискурсу. Автобіографічний дискурс творчих мовних особистостей – лауреатів Нобелівської премії дає можливість осмислити ступінь творчої індивідуальності автора, пізнати складники мовної особистості, фрагменти картини світу, її ставлення до дійсності, оточення та самої себе. Серед художніх засобів, притаманних автобіографіям Нобелівських лауреатів, варто виділити використання образних порівнянь, гіпербол, алюзій, іронії, метонімії, епітетів, повторів тощо. Їх вживання, емоційне й експресивне, служить засобом оцінки того, що описується.

Аксіологічний складник автобіографічного дискурсу є характерним для творчих мовних особистостей. Тропи – епітети, порівняння, метафори – використовуються для вирішення авторських завдань, акцентуючи, підсилюючи, уточнюючи смислове звучання компонентів тексту, вони впливають на читача, створюють певний емоційний та психологічний настрій, дають змогу автору розкрити власний мовленнєвий потенціал.

Епітет вирізняється обов'язковою наявністю в ньому емотивних чи експресивних конотацій, завдяки яким виражається ставлення автора до особи чи предмета. Позитивно марковані епітети з дуже високим ступенем вираження ознаки *wonderful, brilliant, tremendous, excellent, glorious, stimulating, talented, remarkable, supportive*, тощо, є засобом надання експресивної оціночної характеристики. Варто відзначити, що предметом оцінки в автобіографіях часто є не самі автори, а і люди, що їх оточують: *My mother also was a tremendous role model (George F. Smoot)*.

Метафори характеризуються яскраво вираженим суб'єктивним началом і сприяють виникненню асоціацій, які відображають авторське сприйняття дійсності і дають можливість надати емоційного забарвлення предметам чи явищам та передати їх оцінку. Присутність у тексті яскравих метафор okazіонального типу свідчить про високий рівень креативності автора, сміливість та самостійність суджень: *In the spring of 1985, shopping around for a graduate school and a research project, I met Dave Pritchard at MIT. He spun me a wonderful yarn (Erik A. Cornell)*.

Метою вживання порівнянь є прагнення надати тексту емоційності та образності: *Len lit up like a light bulb (Richard E. Smalley)*

Отже, аналіз ступеня мовної креативності нобелівських лауреатів як творців автобіографічних текстів дозволяє зробити висновок про те, що однією з характерних рис автобіографічного дискурсу творчої мовної особистості є його аксіологічність.

Література

1. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 264 с.
2. Воркачев С.Г. Лингвокультурология. Языковая личность, концепт: становление антропоцентрической парадигмы в языкознании // Филологические науки. – 2000. - № 1. – С. 64-72.
3. Селиванова Е.А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации. – К.: ЦУЛ “Фитосоциоцентр”, 2002. – 336 с.

4. Джерело ілюстративного матеріалу: Autobiographies [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: <http://www.Nobelprize.org>